

LEERPLAN SECUNDAIR ONDERWIJS

Studierichting: Basisoptie Freinetpedagogie

Graad: Eerste graad A-stroom

Leerjaar: Tweede leerjaar

Leerplannummer: 2021/007 (vervangt 2020/001)

Dit leerplan werd voorlopig goedgekeurd op 27/04/2021 door de inspectie met inspectienummer 2021/10/6// en gaat in vanaf 1 september 2021.

Leerplan ingediend door GO!

Inhoud

1. Doelgroep	3
2. Visie	4
3. Doelstellingen	6
3.1. Cluster 1: Zelfsturing en eigenaarschap	6
3.2. Cluster 2: Burgerschap	7
3.2.1. Democratische besluitvorming	7
3.2.2. Coöperatief samenwerken	8
3.2.3. Conflicthantering	9
3.2.4. Burgerschapsprojecten	10
3.2.5. Kritisch denken en debatvaardigheden	11
3.3. Cluster 3: Onderzoek	12
3.4. Cluster 4: Expressie	14
4. Minimale materiële vereisten	15
5. De koppeling van de administratieve vakbenamingen aan de basisoptie Freinetpedagogie	16

1. Doelgroep

Alle leerlingen die in de eerste graad A-stroom instromen kunnen de basisoptie Freinetpedagogie kiezen, zowel leerlingen met ervaring in methodeonderwijs als leerlingen zonder die ervaring.

2. Visie

We kiezen voor een open leerplan, waar er geen voorafname is voor de manier waarop scholen de basisoptie organiseren. Als beginsituatie gaan we ervan uit dat leerlingen kunnen instromen die nog geen ervaring hebben met de specifieke technieken vanuit de Freinetpedagogie.

We formuleren een generieke visie op de invulling van de basisoptie en situeren Freinet als een historisch kader. De Freinetpedagogie uit zich onder meer in het toepassen van specifieke technieken. Deze basisoptie baseert zich op de Invarianten van Freinet, waarin projectmatig vakoverschrijdend werken in functie van het eigenaarschap van de leerling centraal staat.

Via een gepersonaliseerde en leerlinggerichte aanpak ontplooit de leerling zijn autonomie. Via de ontwikkeling van zelfsturing en keuzevaardigheden bij het leerproces neemt de leerling gaandeweg de regie van het leerproces mee in handen. De leerling verwerft de leerinhouden vanuit zijn interesses, talenten en ambities in functie van zijn onderwijsloopbaan.

Vanuit een historisch referentiekader, de actualiteit, en de uitdagingen die onze snel evoluerende maatschappij stelt, ontwikkelt de leerling een toekomstgerichte visie en een kritisch, creatief en probleemoplossend vermogen. Het verwerven van de leerdoelen gebeurt vanuit een onderzoekende en ervaringsgerichte leerhouding. Hierbij wordt het doorlopen van de verschillende fases van een wetenschappelijk onderzoek toegepast.

Binnen de Freinetpedagogie is de leerling betrokken bij de werking van de klas, de school en bredere maatschappij, waarbij hij actief een geëngageerde rol opneemt. Daarom wordt expliciet tijd voorzien voor actief maatschappelijk engagement binnen maar ook buiten de school. Er wordt niet alleen gefocust op het verwerven van de leerdoelen maar op de totale persoonsontwikkeling van de leerlingen dit binnen een levensechte context. Aan de hand van een persoonlijk ontwikkelplan ontwikkelt de leerling naast cognitieve onder meer ook esthetische, ethische, filosofische, sociale en emotionele vaardigheden.

De Freinetpedagogie impliceert een emancipatorische en democratische houding bij de leerling en de leerkracht. Zowel leerkrachten als leerlingen participeren, organiseren en reguleren vanuit een visie waarin fouten maken mag (en zelfs moet). De klas/school is een laboratorium.

Authentieke relaties, gebaseerd op zowel vrijheden als verantwoordelijkheden, vormen de basis voor een kwalitatieve samenwerking met alle betrokkenen bij het klas- en schoolgebeuren en breder nog binnen de maatschappelijke context. Deze relaties vertrekken vanuit het gelijkwaardigheidsprincipe tussen leerling, teamlid, ouder ... It takes a village to raise a child. De leerling staat centraal. Naast de teamleden worden ook ouders, grootouders, buurtverenigingen en externe verenigingen en organisaties betrokken vanuit een actief maatschappelijk engagement.

Vanuit de leerlijnen schrijven we de doelen voor de invulling van 5 uur basisoptie uit in vier gehelen:

Zelfsturing en eigenaarschap: via specifieke technieken zoals klasraad, vrije projecten (ateliers) en vrije werktijd.

Burgerschap: toenemende emancipatie en participatie in democratische besluitvorming, conflicthantering en samenwerking in projecten, actief engagement in de klas, de school en de ruimere wereld rond de school.

Onderzoek: onderzoeksvaardigheden toepassen in diverse domeinen met eigenaarschap van leerlingen (en ouders) om een brede blik voor de leerling te garanderen op diverse studiedomeinen.

Expressie: aan de hand van verschillende expressievormen, geven leerlingen enerzijds uiting van hun emoties, artistiek gevoel, maatschappijbeeld en anderzijds presenteren ze de inhoud van hun onderzoek.

Volgende organiserende principes gelden in de vier leerlijnen:

afstandelijkheid: het leren vertrekt vanuit persoonlijke ervaringen in het eigen leven, op school en in de onmiddellijke omgeving van de school en breidt zich vervolgens uit naar ervaringen op grotere afstand van de eigen omgeving (bijvoorbeeld in ervaringsweken, stages e.d.) of naar ervaringen van anderen (ook elders en vroeger).

veralgemening en abstrahering: het leren start bij de persoonlijke ervaringen van de leerling en sluit aan bij zijn belevingswereld. Vanuit die ervaringen wordt op gestructureerde wijze via concrete voorbeelden een geleidelijke overgang gemaakt naar ervaringen van anderen, onderzoeken en abstractere veralgemeningen. Eens de leerling voldoende inzicht heeft en voldoende vaardig is om het verband te maken tussen de concrete ervaringen en algemenere vaststellingen, kan de leerling zelf experimenteren met het geleerde in nieuwe contexten. Op die manier verhoogt het abstractievermogen stapsgewijs en behoudt de leerling toch het motiverende gevoel competent te zijn voor de gegeven uitdaging.

3. Doelstellingen

3.1. Cluster 1: Zelfsturing en eigenaarschap

De leerlingen begrijpen de eigenheid en de waarde van de Freinetpedagogie en passen de principes ervan onder begeleiding toe.

1.	staan ervoor open om verschillende Freinettechnieken te leren kennen en uit te proberen, zoals vrije werktijd, vakoverschrijdend en vrij project, werkstukken, vrije tekst, expertengroepen, actuarondes, presentatietechnieken e.a.
2.	stellen een plan van aanpak op in functie van de gekozen doelstellingen.
3.	maken gebruik van Freinettechnieken.
4.	beoordelen een beperkt aantal Freinettechnieken in verhouding tot hun eigen gekozen doelen.
5.	reflecteren over de gekozen Freinettechnieken, de uitvoering en het eindresultaat.
6.	geven gerichte feedback aan hun peers over de gekozen Freinettechnieken, de uitvoering en het eindresultaat.
7.	verbeteren de werkwijze van de gekozen Freinettechnieken, de uitvoering en het eindresultaat op basis van de ontvangen feedback en zelfreflectie.

SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN

Dit gebeurt onder meer via de toepassing van Freinettechnieken, die de leerlingen met behulp van richtvragen kritisch leren evalueren met het oog op hun persoonlijke, sociale en politieke emancipatie.

(2) Met de gekozen doelstellingen wordt o.m. bedoeld: onderzoek, burgerschapsprojecten en eigen initiatieven.

3.2. Cluster 2: Burgerschap

3.2.1. Democratische besluitvorming

De leerlingen passen de principes van democratische besluitvorming onder begeleiding toe op klasniveau (klasraad) en op schoolniveau (leerlingenraad/schoolraad).

8.	passen de procedures van de klasraad onder begeleiding toe.
9.	lichten de procedures en de rollen van de klasraad toe.
10.	uiten hun mening in de klasraad op basis van argumenten.
11.	participeren actief in de klasraad (nemen deel aan de gesprekken en debatten).
12.	passen de principes van actief luisteren toe zoals spiegelen, samenvatten, parafraseren, emoties benoemen, gepaste lichaamshouding, e.a.
13.	nemen afwisselend de verschillende rollen op in de klasraad (voorzitter, verslaggever, tijdsbewaker, deelnemer).
14.	geven onderwerpen voor de klasraad, leerlingenraad en schoolraad aan.
15.	passen democratische procedures toe in functie van een afvaardiging naar de leerlingenraad en de schoolraad van de school.
16.	doen suggesties voor verbeteringen in de klas- en schoolwerking.

SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN

De eerder theoretische principes van burgerschap en democratie van de basisvorming worden in de schoolwerking op geïntegreerde wijze toegepast en zodoende verdiept en uitgebreid.

Het beheren van de inkomsten en uitgaven van de klaskas, kan onderwerp zijn van de klasraad.

3.2.2. Coöperatief samenwerken

De leerlingen begrijpen de basisbeginselen van coöperatief samenwerken en passen die onder begeleiding toe op klas- en schoolniveau.

17.	vergelijken diverse manieren van coöperatief samenwerken.
18.	passen diverse manieren van coöperatief samenwerken toe.
19.	lichten de verschillende rollen van coöperatief samenwerken toe.
20.	nemen de verschillende rollen binnen coöperatief samenwerken op.
21.	brenghen het samenwerkingsproces in kaart.
22.	benoemen hun eigen talenten en uitdagingen in een samenwerking.
23.	geven hun peers feedback over de samenwerking.
24.	doen voorstellen om de samenwerking te verbeteren op basis van hun inzichten.
25.	passen hun voorstellen toe om een efficiënte en motiverende samenwerking te realiseren.

3.2.3. Conflicthantering

De leerlingen begrijpen de principes van conflicthantering en passen die onder begeleiding toe op klas- en schoolniveau.

26.	herkennen in de dagelijkse schoolpraktijk de verschillende beweegredenen van betrokkenen in conflicten.
27.	brenge de gevolgen van conflicten voor alle betrokkenen in kaart.
28.	hebben inzicht in de ontwikkeling van persoonlijke conflicten (escalatieladder).
29.	benoemen de rollen in conflicthantering.
30.	passen de principes van herstelgerichte aanpak en verbindende communicatie toe.
31.	kunnen de groepsdynamiek of onderlinge interacties in kaart brengen.

3.2.4. Burgerschapsprojecten

De leerlingen engageren zich actief in burgerschapsprojecten in de onmiddellijke omgeving van de school en evalueren deze projecten kritisch met behulp van richtvragen.

32.	denken kritisch en ethisch na over diverse burgerschapsprojecten in hun onmiddellijke omgeving.
33.	nemen initiatief om acties op te zetten in hun onmiddellijke omgeving.
34.	onderzoeken de uitvoerbaarheid van initiatieven.
35.	werken stapsgewijs een zelfgekozen idee uit door het doelmatig inzetten van tijd en hulpmiddelen.
36.	communiceren over hun acties naar mogelijke doelgroepen.
37.	evalueren de genomen initiatieven aan de hand van richtvragen.

SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN

Aansluitend (of in een voorbereidende fase) brengen de leerlingen samenlevingsinitiatieven en –problematieken in de onmiddellijke omgeving (buurt) van de school in kaart.

(32 en 33) Onmiddellijke omgeving: het leren vertrekt vanuit persoonlijke ervaringen in het eigen leven, op school en in de onmiddellijke omgeving van de school en breidt zich vervolgens uit naar ervaringen op grotere afstand van de eigen omgeving of naar ervaringen van anderen (ook elders en vroeger).
Bijvoorbeeld: teamleden, ouders, grootouders, buurtverenigingen en externe verenigingen en organisaties.

3.2.5. Kritisch denken en debatvaardigheden

De leerlingen benutten in het kader van de vier bovenliggende onderdelen de kansen om een gefundeerde mening te vormen en daarover in debat te gaan naar aanleiding van de verdieping die in de leerlijn burgerschap vervat zit.

38.	filosoferen omtrent maatschappelijke gebeurtenissen, thema's en trends: zelfstandig kritisch denken, in dialoog gaan, argumenten verkennen, gevolgen van standpunten verwoorden ...
39.	vormen ethische standpunten op basis van een kritisch waardenonderzoek.
40.	vormen een eigen mening gericht op een duurzame toekomst.
41.	passen debattechnieken en –strategieën toe gericht op een rationeel en eerlijk debat.
42.	beargumenteren in de klaskring een mening of standpunt over de actualiteit.

3.3. Cluster 3: Onderzoek

De leerlingen verwerven een breed inzicht in kennis- en vaardigheidsdomeinen van de samenleving, erkennen de waarde van elk van deze domeinen en ontdekken gaandeweg hun eigen interessegebieden.

43.	kiezen bepaalde projectonderwerpen – uit verschillende domeinen – in functie van hun talenten, interesses en ambities.
44.	kiezen haalbare doelen en bijbehorende succescriteria om hun onderzoeksproject uit te voeren (bv uit de basisopties).
45.	stellen een onderzoeksplan op in functie van de doelen, de bijbehorende succescriteria en de beschikbare tijd.
46.	gaan kritisch om met diverse bronnen en informatieverwerving.
47.	volgen het onderzoeksplan in de uitwerking van een onderzoeksproject binnen de beschikbare tijd en volgens de vooropgestelde doelen.
48.	reflecteren over de vorderingen van hun onderzoek en over feedback van anderen, en sturen hun onderzoek bij op basis hiervan.

SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN

De leraar waakt erover dat elke leerling zowel in de graad als over de drie graden heen ervaringen opdoet uit de diverse domeinen. Daaronder vallen ook domeinen die niet tot het traditionele aanbod van het algemeen secundair onderwijs behoren, zoals technische of creatieve vorming. De nadruk ligt én op een breed aanbod én (in de tweede en de derde graad) op de mogelijkheid tot verdieping, aansluitend bij de interesses van de leerling.

Mogelijke domeinen waaruit leerlingen kiezen (uitgewerkt in modules, ateliers, projecten, zelfstandig werk ...):

- natuurexploratie, -zorg en -beheer (bv. moestuin, dierenverzorging, natuurexploratie extra muros ...)
- handvaardigheid, bouw en techniek (bv. weven, smeedwerk, metsen, houtbewerking, fietsherstelling, elektriciteit ...)
- kennisverwerving en -verdieping (bv. alle kennisdomeinen, bv. wetenschap/wiskunde, (klassieke) talen, geschiedenis, filosoferen, recht, antropologie, psychologie ...)
- experimenteren, wetenschappelijk onderzoek en innovatiedenken (bv. laboproeven, enquêtes, veldonderzoek ...)
- digitale competentie, mediawijsheid, moderne technologieën (bv. programmeren, robotica, artificiële intelligentie ...)
- expressie, artistieke vormgeving, creatie, ontwerp (bv. schrijven, theater, dans, architectuur, modelbouw, schilderen, beeldhouwen, muziek, fotografie en film ...)
- andere (bv. sociale actie, koken, EHBO, sport en bewegingsactiviteiten ...)

Bijzondere aandacht bij het begeleiden van het onderzoeksproject:

- **leren focussen,**
- **prioriteiten stellen,**
- **time management,**
- **...**

3.4. Cluster 4: Expressie

De leerlingen drukken zich creatief uit vanuit hun eigen verbeelding en passie om hun zelfbeeld te versterken en zelfkennis te verwerven. Ze bouwen gericht aan hun identiteit.

49.	drukken hun eigen ervaringen en belevingen uit in vrije tekst.
50.	drukken hun eigen ervaringen en belevingen uit aan de hand van zelfgekozen expressietechnieken.
51.	tonen de resultaten van hun onderzoek met zelfgekozen expressietechnieken.
52.	corresponderen met leeftijdsgenoten buiten de klascontext in hun eigen of een vreemde taal.
53.	tonen hun expressieve uitingen aan peers en hun onmiddellijke omgeving (leraren, ouders, grootouders ...).

SPECIFIEKE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN

(49) De vrije tekst wordt hier gezien als een kernelement van de Freinettechnieken en dient daarom met voldoende aandacht als rode draad toegepast te worden.

(Algemeen) Mogelijke expressietechnieken zijn:

- een beeldende creatie
- een vrije tekst
- een muziekcreatie
- een bewegingscreatie
- een dramacreatie
- een techniekcreatie
- een multimediale creatie
- een wiscreatie
- een vrij onderzoek
- ...

(52) Bijvoorbeeld: via een partnerschool, eTwinning, immersieonderwijs, interessegroepen ...

(53) De producten die de leerlingen maken, geven een beeld over wat ze in zich hebben en wat ze geleerd hebben.

4. Minimale materiële vereisten

Om deze doelen te realiseren zijn de onderstaande minimale materiële vereisten aangewezen:

- gemakkelijk verplaatsbaar meubilair voor een communicatieve, flexibele klasopstelling en de mogelijkheid tot interactief werken,
- computers met een voldoende snelle internetverbinding;
- de mogelijkheid om (bewegend beeld) kwaliteitsvol te projecteren;
- de mogelijkheid om geluid kwaliteitsvol weer te geven.

5. De koppeling van de administratieve vakbenamingen aan de basisoptie Freinetpedagogie

Vakbenamingen

- AV LO
- AV Sport
- AV Nederlands
- AV Engels
- AV Frans
- AV Wiskunde
- AV Natuurwetenschappen
- AV Wetenschappelijk Werk
- AV Aardrijkskunde
- AV Biologie
- AV Chemie
- AV Fysica
- AV Geschiedenis
- AV Economie
- AV Socio-economische initiatie
- AV Plastische opvoeding
- AV Muzikale opvoeding
- AV Artistieke initiatie
- AV Antieke cultuur
- AV Latijn
- AV Grieks
- AV Klassieke Studiën
- AV Maatschappelijke Vorming